

Hybridlärk

Med lärk i södra Sverige avses numera i huvudsak **hybridlärk, *Larix x marschlinii***. Hybridlärken är en korsning mellan japansk lärk och europeisk lärk. Den är motståndskraftig mot lärkkräfta som europeisk lärk lider av och betydligt rakare än den japanska. Den har också en tydlig korsningseffekt med cirka 20 procent bättre tillväxt. Minst 70 procent hybridfrö ska finnas för att det ska godkännas, men det blir alltså plantor av japansk lärk utöver hybrididen. Europeisk lärk planteras ibland i blandskogar och äldre bestånd i landskapet är ofta denna art. Utöver de två ovannämnda förekommer sibirisk lärk framför allt i mellersta och norra Sverige. En variant av sibirisk lärk, *Larix succaszewii*, skulle kunna vara användbar i södra Sverige, men plantor och kunskap saknas till viss del. Den sibiriska lärken räknas som inhemsk medan övriga varianter inklusive hybrididen är främmande trädslag.

UTSEENDE

Lärken har tunna skira barr. På hösten blir den vackert gul och barren tappas varje höst. De olika arterna skiljs åt på årsskottens färg och kottefjällens utformning.

VIRKE

Kärnveden av lärk har lika bra beständighet som furukärna. Lärken bildar emellertid kärna mycket fortare än tallen. Den vita splinten har liksom furusplint och gran dålig beständighet. Lärk för utomhusbruk måste därför bestå av 100 procent kärnvirke. Lärkens kvistar sitter kvar länge och bark växer ofta in vid torrkvistar som blir barkdragande. En svart ring omger kvisten och vid hyvling faller den ur. Det är därför lämpligt att stamkvista lärken under tillväxtsången. Klenta kvistar kan med fördel slås av. Stamkvistning bör göras när stammens diameter är 5-10 cm. Det totala virkesförrådet av sibirisk lärk i Ryssland är lika stort som hela Sveriges virkesförråd. Det saknas tradition att använda lärk i Sverige och det finns ett fåtal sågverk i södra Sverige. Klent virke får idag blandas i barmmassaved, men om volymerna blir stora kan de behöva kokas separat.

STÅNDORT

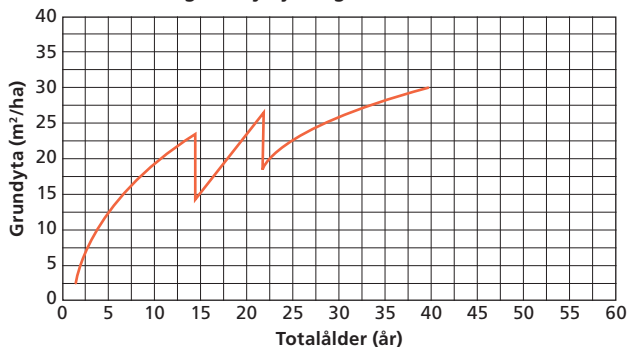
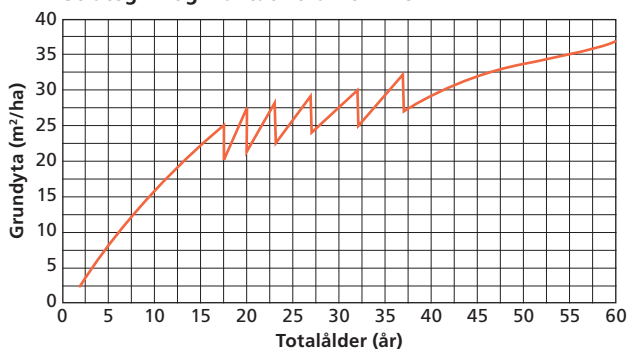
Lärken kan sägas vara ett mellan alternativ i förhållande till tall och gran. Den trivs på bättre tallmarker eller sämre granmarker. T22 till G28 är lämpligt. På riktigt bördiga marker är endast skötselalternativ 1 möjligt.

TILLVÄXT

Lärken har betydligt högre tillväxt (cirka 30 procent) än granen, särskilt i ungdomen. Om lärken överhålls och får kärna ut minskar skillnaden.

SKÖTSEL

Lärk planteras ofta som barrotsplantor. 1 800–2 600 kan vara lämpligt plantantal beroende på skogsskötselstrategi (se grå rutor sidan 2). Markberedning är nödvändig i de flesta fall. Plantorna är relativt känsliga och slår ut tidigt varför de är svårförvarade. Lärkplantor skadas ofta av frost så undvik frostlänta lägen. Det är viktigt att lärken röjs i tid. Vid hög trängsel blir lärkplantorna ofta långa och ranka. Vid en sen hård röjning drabbas de då lätt av snö eller regn och böjs ner eller går av. Eftersom lärken släpper ner mycket ljus till marken genom sitt skira barrverk så behövs ofta två röjningar och sedan en förröjning innan gallring. Eftersom lärkens tillväxt kulminerar tidigt och den är en superpionjär måste den röjas och gallras relativt hårt och tidigt. Utnyttjar man tillväxten maximalt blir det stora årsringar och man kan knappast räkna med att virket används till annat än pallvirke och massaved. En tidig föryngringsavverkning vid 35 års ålder ger hög förräntning (se figur). Högkvalitativt lärkvirke som idag används av till exempel båtbyggare är högt betalt om det är senvuxet och utkärnat, samt helst helt kvistfritt. Idag kommer sådant virke från europeisk lärk. Vill man ha timmer ur hybridlärken måste årsringsbredden hållas igen i ungdomen, träden stamkvistas och sedan måste föryngringsavverkningen skjutas fram så att endast 3-4 årsringar är splint. Detta ger en omloppstid på 50-70 år och träden har då ansenliga dimensioner (se figur).

G30+ Strategi: Utnyttja ungdomstillväxt**Strategi: Högkvalitativt lärktimmer****SKADOR**

Lärken är känslig för frost, särskilt vårfroster då den slår ut tidigt. Den drabbas likt tallen av rotröta och är särskilt känslig på sandiga sedimentmarker. Den betas av vilt men växer snabbt ur beteshöjd. Fejning förekommer rikligt och även på äldre plantor. Det finns numera minst en barkborre som angriper lärk och lärksäckmalen kan orsaka tillväxtförluster genom att äta upp barren.

SAMMANFATTNING

- Superpionjär med snabb ungdomstillväxt, röj och gallra hårt.
- Bättre tallmarker till sämre granmarker lämpliga.
- 15-30 procent högre tillväxt än gran och tall på motsvarande mark men tillväxten kulminerar tidigt.
- Stor röd kärnandel som är relativt varaktig.
- Kan vara känslig för rotröta på vissa marker.

Skötselprogram 1
Maximal volymproduktion

År	Åtgärd	Antal
0	Plantering	1 800-2 400
5-8	Röjning	
10-12	Röjning	1 600
13	Gallring 35 %	1 100
22	Gallring 35 %	750
35	Föryngringsavverkning	

Skötselprogram 2
Timmer

År	Åtgärd	Antal
0	Plantering	2 200-2 600
8	Röjning	
13	Röjning (stamkvistning rotstock)	
17	Gallring 30 % (förröjning)	
20	Gallring 25 %	
23	Gallring 25 %	
27	Gallring 20 %	
32	Gallring 20 %	
37	Gallring 20 %	
50+	Föryngringsavverkning	

Lärk höjdtvecklingskurvor